

ANSELM KIEFER - RESİM, SÖZ, MALZEME VE SANAT

ANSELM KIEFER - PAINTING, WORD, MATERIAL AND ART

Yasemin ARIMAN*

Öz

1970'lerden sonra Avrupa ve Amerika'da gündeme gelen Yeni Dışavurumculuk, kavramsal temelli yaklaşımlara bir tepki olarak gelişen, yeniden boya, tuval ve malzemeyi öne çıkaran bir akımdır. Bu akımın önemli temsilcilerinden biri de Anselm Kiefer'dir. Resimlerinde Yahudi soykırımı ile ilgili birçok anıya gönderme yapan sanatçı, Alman kültürünün Nazilerce zedelenmesine tepkisini, Almanya'nın geçmişindeki büyük kültürel olayları anımsatan ana temalı resimleriyle dile getirmektedir. Resimlerinde çoğunlukla figür kullanmamasına karşın soyut kompozisyonlarında savaş, acı, ölüm, yalnızlık gibi konulara vurgu yapmaktadır. Büyük boyutlu yüzeylerde ele aldığı çalışmalarında doku, malzeme çeşitliliği ve obje kullanımı ile öne çıkmaktadır. Sanatçı şiirlerden esinlenerek çalıştığını, aynı zamanda harfler ve kelimelere resimlerden daha derin anlamlar yüklediğini belirtmektedir. Bu nedenle araştırmada, her bölüm başlığının altında öncelikle sanatçının sözlerine yer verilmiş ve bu sözler ile konu başlığının açıklanmasına çalışılmıştır. Sanatçının ürettiği eserlere kronolojik sıra ile değinilerek geçmiş yaşantısı ve çalışma tekniği arasındaki ilişki ortaya konmuştur. Öncelikle Joseph Beuys olmak üzere Kiefer'in etkilendiği sanatçılar ve bu sanatçılar üzerine sanat tarihi bağlamında yorumlarına yer verilmiştir. Araştırma giriş, geçmişle yüzleşme, Beuys ve sanatçılar üzerine, tanrısallık unsuru ve çimler örtün üzerinizi başlıkları ile ele alınmıştır. Giriş kısmında sanatçını hakkında kısa bilgi, geçmişle yüzleşme kısmında sanatçının çalışmaları üzerinden Alman tarihi ile hesaplaşması, Beuys ve sanatçılar kısmında sanatçının en çok etkilendiği sanatçı Beuys ve geçmiş Alman ressamı, tanrısallık unsuru kısmında sanatçının resimleri ile ilişkilendirdiği dinsel öğeler ve çimler örtün üzerinizi kısmında ise sanatçının bir dönem çalıştığı atölyesini terk etmesi ile doğanın atölye üzerindeki etkilerine sanatsal bakış ortaya konmuştur. Sonuç olarak halen hayatta olan ve sanatsal üretimlerine devam eden Anselm Kiefer'in günümüz sanat ortamındaki yerine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anselm Kiefer, Yeni Dışavurumculuk, soyut sanat, resim, söz

* Araştırma Görevlisi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eskişehir. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2701-6195> ♦ E-mail: yaseminariman87@gmail.com

Bu çalışma ESOGÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Görsel sanatlar Bölümü Sanat Konuşmaları Konferansı kapsamında (20.04.2016) sunulmuştur.

Abstract

Neo Expressionism, which came to the fore in Europe and America after the 1970s, is a trend that developed as a reaction to conceptual-based approaches and emphasizes repainting, canvas and material. One of the important representatives of this trend is Anselm Kiefer. The artist, who makes reference to many memories of the Jewish Holocaust in his paintings, expresses his reaction to the Nazis' damage to German culture with his war-themed paintings, reminiscent of the great cultural events in Germany's past. Although he mostly does not use figures in his paintings, he emphasizes war, pain, death and loneliness in his abstract compositions. In his works on large-sized surfaces, he stands out with the variety of textures, materials and the use of objects. The artist states that his works are inspired by poems and at the same time he gives deeper meanings to letters and words than pictures. For this reason, the words of the artist are included under each chapter title in the article and the title of the subject is explained with these words. By referring to the works produced by the artist in chronological order, the relationship between his past life and working technique is revealed. When we look closely at the artist's work, we notice that the texture, one of the plastic elements of the painting, is used intensely. In creating this texture, Kiefer uses not only paint but also different materials such as ash, wires, straw, glass pieces and concrete. He also includes three-dimensional objects such as aircraft parts or chairs in his paintings from time to time. He set up his workshop on a very large area and increased this diversity as much as he could. Joseph Beuys was one of the artists he was influenced by in terms of both conceptual approach and material diversity. The artists Kiefer was influenced by, starting off with Joseph Beuys, and his commentaries regarding the artists in the context of art history were included in this article. In the research, the titles 'Introduction', "confrontation with the past", "on Beuys and artists", "the element of divinity" and "Let the grass cover you" have been gone into. In the 'Introduction' part, brief information about the artist, Anselm Kiefer, is given. In "confrontation with the past", the artist's confrontation with German history through his works is discussed. Beuys, the artist that Kiefer was most influenced by, and other past German painters are examined in the part "on Beuys and artists", and the religious elements that the artist associated with his paintings, in "the element of divinity". Lastly, in the part "Let the grass cover you", an artistic standpoint on the effects of nature on his atelier upon the artist's abandonment of it, in which he had worked for some period of time, is put forth.

Keywords: *Anselm Kiefer, Neo Expressionism, Abstract art, Painting, Word*

Giriş

“Gördüğüm dünya gerçek değil. Bir yanılsama. Bu dünyaya uyum göstermem mümkün değil. Gerçek olan, tablolar, destanlar, müzik.”¹

Kiefer, II. Dünya savaşı yıllarında, evlerinin bulunduğu sokağın bombalandığı sırada dünyaya gelmiştir. Çocukluk yıllarını beton ve moloz yığınları arasında geçirmiş, modern savaşın sonuçlarını bizzat tecrübe etmiştir. Lise eğitimini tamamladıktan sonra 1965 yılında Freiburg Üniversitesi'nde hukuk ve Latin dilleri edebiyatı bölümlerine başlamış, ancak daha sonra sanat eğitimine yönelmiştir. 1966'da Freiburg'da Peter Dreher ile resim çalışmalarına başlamış, 1969'da Horst Antes'ten eğitim almak için Akademie der Bindenden Künste'a gitmiştir. Bir yıl sonra ise Joseph Beuys'la tanışmıştır.²

Görsel 1- Anselm Kiefer (1945-..)

“Kiefer 1980’lerde ortaya çıkan Yeni Dışavurumcu sanat akımının en önemli sanatçılarından biridir. Kiefer, Alman tarihi ve kültürünün trajik görüntüleri üzerine yorumlar, simgesel manzaralar yapmıştır. Kiefer, “büyük boyutlu tuvallerinde harap manzaraları, savaş sonrası ortamları dile getiren geniş ufuklu görünüşleri, abartılmış bir perspektifin kullanıldığı iç mekanları konu alır... Resimlerinde figür kullanmamasına karşın kompozisyonları, psikolojik baskıları, ölümü ve yalnızlığı çağrıştırmaktadır.”³ Kiefer resimlerinde Yahudi soykırımı ile ilgili birçok anıya gönderme yapmaktadır. Alman kültürünün Nazilerce zedelenmesine tepkisini, Almanya'nın geçmişindeki büyük kültürel olayları anımsatan ana temalı resimleriyle dile getirmektedir. Malzemeye çözümlenmiş, kavrulmuş bir manzara, harap oluşuyla insanın yaşadığı trajik durumu anımsatır.”

1969 yılında Besetzungen (işgaller/ meşguliyetler) adlı fotoğraf serisi ile Fransa, İtalya ve İsviçre’de birçok olumsuz tepkiler alarak akademik çevrelerce reddedilmiştir. Bu fotoğraflarda, binici pantolonu giymiş halde Avrupa'nın farklı ünlü bölgelerinde Nazi selamı vererek Alman geçmişi ile bir hesaplaşma başlatmıştır.

1 Kayabal,2012.

2 Genç,2015.

3 Ötgün, 2000.

Görsel 2 - Anselm Kiefer, Besetzungen (İşgaller), Fotoğraflar/ 1969 .

Geçmişle Yüzleşme

“Dünyanın geçmişi, bugünü ve geleceği ile ilgili karışık ve büyük sorunlar kariyerim boyunca beni etkiledi ve ben bunlarla işlerim aracılığı ile yüzleştim ve hesaplaştım.”⁴

Kiefer’in Nazi mirasının ağırlığıyla geçmişin izlerini yok etmek değil, kendince yeni bir gelecek tasarlamaya çalışmıştır. Çünkü geçmişi sıkıcı, ahmakça ve absürd bir trajedi olarak görmüştür. “Kiefer’in hayal ettiği şey; küçük bir adamın işgalci gücünden çok, Portekiz ve İsveç gibi sadece hayali olarak işgal edilmiş topraklar üzerinde hiç durmaksızın ‘Heil Hitler!..’ diye bağırarak şarlatan bir karakterden başka bir şey değildir.” Charli Cahplin ve Victor Brauner gibi pek çok değerli sanatçı Nazi Almanyası’nı kendi dilleri ile eleştirmişlerdir Kiefer’den önce.⁵ Günümüzde İkinci Dünya Savaşı ve Nazi dönemi adına çekilen birçok film bulunmaktadır. Kiefer’in ‘kendince yeni bir gelecek tasarlama’ fikri günümüz usta yönetmenlerden biri olan Quentin Tarantino’nun, senaryosunu da kendi yazdığı ‘*Inglourious Basterds* (Soysuzlar Çetesi)’⁶ filmini anımsatmaktadır. Filmin diğer Nazi dönemi filmlerinden bir farkı bulunmaktadır. Bu fark izleyiciye gerçek tarihi kayıtlardan farklı bir kurgu sunmasıdır. Filmde Hitler ve tüm

4 Dolmacı, 2014.

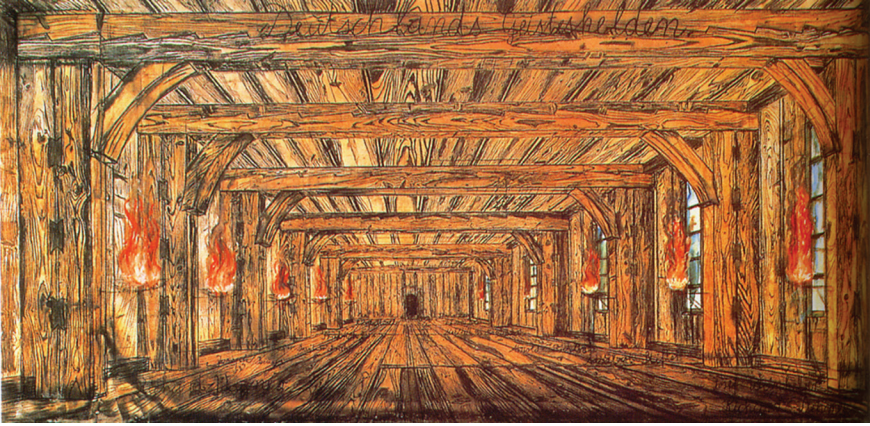
5 <http://liman.goodforum.net/t1145-anselm-kiefer-ve-louise-bourgeois>

6 Tarantino, 2009.

üst düzey Nazi yetkililerini, bir sinema salonunda tıpkı toplama kamplarında yakılarak öldürülen insanlar gibi bir son beklemektedir. Yönetmen kendince geçmişi değiştirerek alaycı bir dille intikam almaktadır. Belki biraz Kiefer gibi.. Çünkü bir şey direkt olarak konuşulmasa da görsel olarak sunulabilirdi O'na göre..

Anselm Kiefer'in ise ilk dönem işlerinde; Heroic Symbol (Kahramanlık Simgesi) (1969), Winter Landscape (Kış Manzarası) (1970), Man in the Forest (Ormandaki Adam) (1971) her ne kadar savaşı anlatsa da sonraki çalışmalarında kullanacağı karanlık havanın aksine, canlı renkler dikkat çekmektedir. 1973'te ise Kiefer ahşap iç mekanlar anlatımına başlamıştır. Hornbach'ta terkedilmiş bir okul binasının tavan arasında kavramsal deneylerini gerçekleştirmeye çalışmıştır. 'Notung' ve 'Germany's Spirituel Heroes' işleri buna örnek olarak gösterilebilir.

Katolik incilini ve Norveç mitleri sembollerini yan yana koyarak anlattığı bir tiyatro sahnesi ya da film setini andıran çatı katı atölyesinde bozulan imgelerini görürüz. 'Panelli Oda' ya da 'Kutsal Dörtlü' resimlerinde Kiefer, Tanrının dörtlü doğasını temsil eden Quaternity anlayışından ilhamla Almanya'nın mitolojik ormanda yaşayan halklarının evlerini temsil eden kabaca kurgulanmış kulübe gibi bir iç mekânın ahşap zeminini iyi ve kötü güçler arasında geçen bir savaş alanı gibi göstermiştir. Ya da 'Germany's Spirituel Heroes' (Almanya'nın Manevi Kahramanı) resminde yanan her bir meşale altına yazarak afişe ettiği imgelerle onların yok edilmesini ilan etmiştir.⁷

Görsel 3 - Anselm Kiefer, Germany's Spirituel Heroes, Medium, Oil and Charcoal on Canvas. Dimensions, 300 cm x 435 cm. / 1973

Sanatçının tarihsel hesaplaşması ve bulunduğu sanat ortamını değerlendirmesi adına şu söyledikleri dikkate değerdir: “Okula gittiğim zamanlarda Modern Pop Art vardı. Amerikalılar bizi sorumluluklarımızdan dışarı çıkardılar. Bize ilgi paketleri ve demokrasiyle alakalı mailler attılar. Kendi kimliğimizi arayışımız böylelikle ertelendi. Bu

7 Thompson, 2014.

*'talihsiz süreç'in ardından, 1946 yılında yeniden hayat bulan resim sanatı Euphemizm (edebi kelam) olarak adlandırıldı. Bu da bizim bugün 'sıfır noktası' dediğimiz şey. Fakat bu mümkün değil; bu çok saçma. Geçmiş tabulaştırılıyor, çünkü tarihin önünü kesmek için onu inkar etmek ve iğrenç bulmak gereklidir.'*⁸

Bu yıllardan itibaren kendine özgü stilini geliştirmeye başlayan sanatçı, boyayı kat kat sürerek, sık sık saç, saman gibi farklı materyaller kullanmıştır. Böylesi katmanlı çalışmalar yaparken bazen kazınması bazen yakması gerekmiş ve bu eserlerinde kullandığı yöntemleri 1974 yılında yayımlanan Malen-Verbrennen (resim yapmak) adlı yapıtında anlatmıştır.⁹

Beuys ve Sanatçılar Üzerine

*"Resim bir bakışla kavranan bir gerçektir. Edebiyat daha çok bir nehir gibidir. İkisi farklı yerlere koyulduğunda, resim sakindir."*¹⁰

"Sanatın sorumluluk üstlenmesi ama sanat olmaktan da vazgeçmemesi gerektiğine inanıyorum."¹¹

"Sanat bir gereksinim. Sanatın bilim ya da siyasete somut bir yararı dokunduğunu düşünmüyorum. Oysa sanat olmazsa hiçbir şey yok. Her şey sona erdiğinde, sanat devam edecek."¹²

Akademik sanat camiası ve pek çok çevreden olumsuz tepkiler alan Kiefer, 1970'li yılların başında başka bir muhalif olan Joseph Beuys (1921-1986) ile tanışmıştır.¹³ Beuys 60'lı ve 70'li yıllarda Avrupa'nın öncü sanatçılarından. Çalışmalarında pek çok farklı malzeme kullanmış ve resim, heykel, grafik, performans ve video sanatlarında eser üretmiştir. Hitler gençliği ve Nazi partisinde bulunmuş ve bunun o yıllar için 'kiliseye gitmek kadar' doğal olduğunu söylemiştir. Gönüllü olarak katıldığı Alman Hava Kuvvetlerinde İkinci Dünya Savaşı sırasında uçağı düşmüş. Ağır yaralanan Beuys'u göçmen Tatarlar önce yağla kaplayıp sonra keçeye sarmışlar ve onu donarak ölmekten böylelikle kurtarmışlardır. Sanatçı bu iki malzemeyi pek çok çalışmasında kullanmıştır¹⁴Kiefer de farklı malzemeler kullanması bakımından Beuys'dan oldukça etkilenmiş ve sanatçı ile uzun yıllar fikir alışverişinde bulunmuştur. Beuys sanatı insan düşüncesi ve eylemi olarak tanımlarken herkesin sanatçı olduğunu söylemiştir.¹⁵ Kiefer

8 Stilez ve Seltz, 1996.

9 Genç, 2015.

10 Stilez ve Seltz, 1996.

11 Antmen, 2013.

12 Kayabal, 2012.

13 Biro, 2013.

14 Artun, 2015.

15 Dolmacı, 2014.

ile bu noktada ayrılırlar. Çünkü Kiefer bu konu ile ilgili şunları söylemiştir: “Ben sadece beni harekete geçiren şeyler yaparım. Şu anda genel olarak algılanmayan şeylerdeki duygularımı kavramak istiyorum. Ancak Beuys’ın bilincini ya da bütün insanların sanatçı oldukları yerdeki belli bir noktaya hareket ettikleri umudunu paylaşmıyorum. Ressamların ya da ressam olmayanların var olduğu fikrindeyim.” Yine sanat ve toplum meselesi üzerine Picasso’nun bir devrimci olduğunu belirterek şunları söyler: “Sanat tarihinde devrim toplum tarihinin bir yansımasıdır. Sanat toplumu değiştirmez. Sanat bu devrimin bir yansımasıdır. Joseph Beuys sanatı değiştirdi. Ancak ben toplumu doğrudan değiştirdiğini göremiyorum. Henüz var olmayan bir şeyi tasvir etti. Sanat ve yaşam birbirinden ayrı boyutlar değildirler, fakat aşama aşama birbirlerinin yerlerini almışlardır.”¹⁶

Sanatçı, Alman geleneğinden özellikle Hans Holbein (1497-1543), Albrecht Dürer (1471-1528), Caspar David Friedrich (1774-1840)’ten geldiğini ancak etkiyi bugüne taşımadığını belirtir. Fransız ressam Paul Cezanne (1839-1906) ve Hollandalı ressam Piet Mondrian (1872-1944) üzerine şu cümlelerle ise empresyonizmi kendi bakış açısı ile yorumlamıştır;

“Perspektif ve empresyonizm içine bakmanın verdiği korkudan dolayı dünyanın görüntüsünün üstesinden gelmek için deneysel girişimlerdi. Kübizm yapı ve düzendir. Ve bugün her iki epiderm de artık mümkün değildir. Empresyonizm kompozisyonunun tesadüfen ortaya çıkan boyutları bir tepki olarak anlaşılmalıdır. Ve Cezanne’ın tepkisi Empresyonizm’e bir cevap olarak görülmüştür. Kişi açık bir şekilde Empresyonizm’i göz ardı edemez. Diyalektik bir antitez olarak önemlidir. Empresyonistler bir çözüm fikrine sahiptiler; onlar ışığı yansıtmak istediler, ne beden ne de gölgeleri, sadece ışığın kendisini. Bunu sık sık sıkıcı bulurum ancak bunun arkasında bir fikir vardır: modern fikrin atomlara ayrılması. Mondrian, deniz kıyısı resimlerine, mavi ağaçlar ve katedral ile başlamıştır. Bu tablolar tamamıyla sembolist resimlerdir. Van Doesburg ve diğer Stil ressamların aksine Mondrian sonuna kadar Sembolist ve Empresyonist olarak kalmıştır.”¹⁷

Kiefer henüz Türkiye’de bir kişisel sergi açmamıştır. Ancak 30. İstanbul Film Festivali kapsamında eserlerinin üretim sürecini konu alan ‘Çimler Örtsün Üzerinizi’ adlı belgesel gösterilmiştir. Usta sanatçılarımızdan Mehmet Gülerüz’ün ise sanatçı ile ilgili görüşleri şöyledir:

“Yeni dışavurumculuğun önemli isimlerinden Kiefer, faşist dönem Alman mimarisinin klasik Yunan mimarisinden aldığı ezici tavrın eleştirisini yaparken dönem sanatında insane yük olan etkinin, mimarinin baskıcı gücüyle pekiştirildiğini ortaya koyuyor.

16 Stilez ve Seltz, 1996.

17 Stilez ve Seltz, 1996.

Resmin etki ögesi olarak sütunların tekrarıyla oluşan kitle yoğunluğunu kullanıyor. Nasyonel sosyalist estetik hayaletlerinin kendi varoluş nedenlerini sorgulayan varlıklarını yeniden gündeme getirmekte hoyratlığa varan bir vuruculuğu göze alıyor Kiefer.”¹⁸

Orhan Pamuk sanatçıya duyduğu büyük hayranlığı şu sözlerle dile getirmiştir: *“Evet, önce söz vardı der sanki Kiefer’in resimleri bakana. Ama resimlere ve dünyaya bakmak, yani onları dikkatle görmek, harfleri okumaktan çok daha hoş bir duygu veriyor insana. Acaba resimlere bakarken onları okuyabilir miyiz? Kitaplara resim, resimlere kitap gibi bakabilir miyiz? Anselm Kiefer, yalnız büyük bir ressam değil, derin bir insan da.”*¹⁹ 1980’li yıllarda Kiefer’in eserleriyle tanıştığını dile getiren Pamuk, 2015 yılında sanatçıyı atölyesinde ziyaret etmiş ve bunu *“Anselm Kiefer’in atölyesinde geçen günüm”* adlı bir yazı ile anlatmıştır.

Tanrısallık Unsuru

*“Gördüğüm dünya gerçek değil. Bir yanılsama. Bu dünyaya uyum göstermem mümkün değil. Gerçek olan, tablolar, destanlar, müzik.”*²⁰

*“ Beni sonuca ulaşmak değil, yaratma süreci ilgilendiriyor.”*²¹

*“İncil ya da Kabbala’da görsel betimlemeler yoktur, ancak sadece entelektüel içerik vardır. İncil ‘başlangıç kelimesidir’ der. Bu yüzden sadece harfler kutsaldır, resimler değil. İncil’in harfleriyle oynanıp onlar sonuç verene kadar değiştirilebilir. Yahudiler’in dünyasında her şey (kosmos) kelimelerdedir.”*²²

Kiefer şiirlerden esinlenerek çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda korkular, bilim, din, edebiyat, tarih, mitoloji, insan deneyimlerini konu alır ve işlerinde Kabbalah²³’ın referansları görülür.²⁴

Kiefer’in cesur ve güçlü bir ifade biçimi vardır ve çağdaş dünya ile barışık bir ilişki kurmanın zorluğunu sorgularken *“Aynı düşünceyi paylaşmadığımız bir dünyada nasıl var olabiliriz?”* der. Sanat eserlerinin beklenmedik bir ışıkla yaratıldığını düşünür ve ilave eder; *“Resim yapmam için bir şok gerekli. Bu bir şiir, kişisel bir deneyim ya da peysajdan gelebilir.”*²⁵ Yine, her yerde var olan bir eşzamanlı gerçekliği yansıttığını

18 Gülerüz, 2013.

19 Pamuk, 2015.

20 Kayabal, 2012.

21 Kayabal, 2012.

22 Stilez ve Seltz, 1996.

23 Kabbalah, Yahudi mistik ve esoterik geleneğine verilen ad. TDV,2022.

24 Dolmacı, 2014.

25 Kayabal, 2012.

Görsel 4 - Anselm Kiefer,
Seraphim, Oil, straw,
emulsion, and shellac on
canvas, 320.7 × 330.8 cm.
/ 1983.

belirten sanatçının şu sözleri dikkat çekicidir; “Sanat eseri ve onu izleyen arasında karşılıklı bir hareket vardır. Nehir sanat eserini değiştirir ve eleştiri de ayrıca sanatçıyı değiştirebilir. Su üzerinde yüzen birçok fikir vardır ve bunların hiçbirisi sanat eserini ateşlememiş olabilir. Eğer bir fikir, eleştirmeni tarafından tam olarak iletilmezse ya da eserin kendisi ürünü tam olarak betimleyemezse bunu tanımlamak mümkün değildir.”²⁶

Kiefer’in 1983’te gerçekleştirdiği çalışması “Seraphim (altı kanatlı melek)” Yahudilik- Hristiyanlık inancına dayandırılmıştır. Güçlü ve sembolik bir anlatım dili vardır. Seraphim’de Alman toprakları, heba olmuş, yanmış, tahrip edilmiş bir manzara şeklinde gösterilmiştir. Kiefer, gökyüzü ile yeryüzü arasındaki ayrımı bulanıklaştırmak amacıyla lehim makinesi kullanarak resmin yüzeyini parçalamış, karartmış ve yakmıştır. Resmin ortasındaki merdiven, umudun ve dirilişin her an kırılacakmış gibi duran sembolü olup yerden göğe doğru hiçbir dayanağı olmadan yükselerek bulutlar arasında gözden kaybolmaktadır. Zemindeki ucunda, toprağı ve merdiveni yapışmışçasına sıkı halde duran yılan yani kötülüğün dünya üzerindeki ebedi varlığı bedenini yavaşça gevşetir gibidir.²⁷

Sanatçının ilgi çekici bir diğer serisi olan “Books and Woodcuts” (Defterler ve Ağaç Baskılar), rahatsızlandığı ve büyük boyutlu tuvalerle çalışmadığı bir dönemin sonucunda çıkmış eserlerdir. Duralite benzer ahşap bir malzeme ile 70x100 cm boyutlarında büyük defterlerden meydana gelmektedir.²⁸

26 Stilez ve Seltz, 1996.

27 Thompson, 2014.

28 Dolmacı, 2014.

Görsel 6 - Anselm Kiefer, Books and Woodcuts Series / 2001

Çimler Örtsün Üzerinizi

“Bir ressam ölene kadar onun eserini tüm boyutlarıyla tanımlayamayız.”²⁹

Kiefer 1993 yılında Fransa'nın Barjac bölgesindeki 35 hektarlık bir bölgeye yerleşerek, olgunluk dönemi eserlerini oluşturmaya başlamıştır. 2009 yılına kadar beton, cam, moloz, demir ve birçok çeşitli inşaat malzemelerini kullanarak paralel bir evren yaratmaya çalışmıştır. Amfi tiyatrolar, havuzlar, resimler, heykeller, yer altı tünelleri gibi birçok farklı çalışma ile dolu alandaki çalışmalarını tamamlayan sanatçı, bu alanı olduğu gibi bırakıp yeni bir atölyeye taşınmıştır. Eserlerini öylece bıraktığı bölgede, doğanın eserlerine nasıl bir etki yapacağını, yapılarının üzerinde çimlerin nasıl büyüyeceğini görmek istemiştir.³⁰ Bunu yapma sebebinin bir dönem savaşın olumsuz etkilerini insanlar ve doğa üzerinde izlemiş olması ve bunu tersine çevirecek bir eylem olarak görmesi güçlü bir olasılıktır. Çalışma bölgesinden ayrılmadan bu çalışmalarını belgelemek istemiş ve “Çimler Örtsün Üzerinizi – Over Your Cities Grass Will Grov” projesini hayata geçirmiştir. Elbette her sanatçı gibi daha geniş izleyici kitlesine ulaşmak ve bölgeyi ziyaret imkanı bulamayan hayranlarına da sanalda olsa bir gezinti imkanı sunmak istemiş olabilir.

Sanatçı 2007'den bu yana Paris'te yaşamaktadır. Anselm Kiefer'in yapıtları dünyanın en büyük müzelerinde ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır. Sanatçının üç yapıtı 2007 yılında Paris'te Louvre Müzesi koleksiyonuna seçilmiştir. 1999 yılında Tokyo'da Japon Sanat Vakfı'nın “İmparatorluk Ödülü”ne, 2008 Frankfurt Kitap Fuarı'nda

29 Kayabal, 2012.

30 Genç, 2015.

Görsel 5 - Anselm Kiefer Atölye, Barjac/ Fransa

ise “Barış Ödülü”ne değer görülmüştür. “**Sette Palazzi CeleSti**” başlıklı kalıcı enstalasyonu, 2004’den bu yana Milano Hangar Bi-cocca’da sergilenmektedir. Son yıllarda ise uygarlıkların merkezi olan Mezopotamya arkeolojisini, Mısır ve Babil uygarlıklarını incelemektedir. Killi çamurlu toprak, taş surlar ve arkeolojik kalıntılar üzerinden yaşamın anlamını kavramaya çabalamakta olduğunu belirtmiştir. Antik ve modern dünya arasında ayırım gözetmeyen sanatçı, sanatsal uğraşlarında yapıtların hiçbir zaman tamamlanamayacağını dile getirerek şöyle diyor; “Beni sonuca ulaştırmak değil, süreç ilgilendiriyor.”³¹

Sonuç

Günümüz sanatında pek çok kavramın farklı malzeme ve teknikle ele alındığı görülmektedir. Anselm Kiefer de soyut resimlerinde ya da enstalasyonlarında neredeyse sınır tanımayan bir malzeme çeşitliliği ile karşımıza çıkmaktadır. Sanatçının çalışmalarına yakından bakıldığında resmin plastik öğelerinden biri olan dokunun yoğunluklu olarak kullanıldığı fark edilmektedir. Kiefer bu dokuyu oluştururken yalnızca boya değil, küller, teller, saman, cam parçaları ve beton gibi birbirinden farklı malzemeler kullanmaktadır. Uçak parçaları ya da sandalyeler gibi üç boyutlu objeleri de zaman zaman resimlerine dahil etmektedir. Atölyesini çok geniş bir alana kurmuş ve bu malzeme çeşitliliğini büyük boyutlu çalışmaları ile daha da artırmıştır. Hem kavramsal yaklaşım hem de malzeme çeşitliliği konusunda etkilendiği sanatçılardan biri de Joseph Beuys olmuştur. Her ne kadar geleneksel sanat eğitimi almış olsa da özellikle Joseph Beuys’la tanışması ile birlikte daha deneysel bir çalışma disiplini benimsediği söylenebilir. Almanya’nın mitolojisi, tarihi ve ikinci dünya savaşına ilişkin geçmişi resimlerinde kendini yoğun bir kasvet duygusuyla birlikte hissettirmektedir. Geçmiş uygarlıkları ve dinleri araştırdığı ve şiirler ya da kutsal metinlerden etkilendiği ise çalışmalarına gizlediği yazılardan anlaşılabilir. İnternet ortamında çalışma disiplini anlattığı ve uygulamalarına görsel olarak yer verdiği video, belgesel ya da filmler bulunmaktadır. Anselm Kiefer’e ve sanatına yönelik alan yazın araştırmaları ya da eser analizlerinin yapılması soyut-kavramsal resim ile enstalasyonların daha iyi anlaşılması bağlamında alana katkı sağlayacaktır.

31 Kayabal, 2012.

KAYNAKÇA

- Antmen, A. (2013). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar* (5 b.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Artun, A. (2015, 11 6). *e-skop.com*. 11 27, 2015 tarihinde e-skop.com: <http://www.e-skop.com/skopbulten/joseph-beuys-saman-mi-sarlatan-mi/2275> adresinden alındı
- Biro, M. (2013). *Anselm Kiefer* (Cilt 1). London: Phaidon Press.
- Dolmacı, S. (2014, 9 30). *lebriz.com*. 11 16, 2015 tarihinde lebriz.com: <http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR&sectionID=1252> adresinden alındı
- Genç, K. (01, 01 2015). *mimarcasanat.com*. 11 26, 2015 tarihinde mimarcasanat.com: <http://www.mimarcasanat.com/resim/anselm-kiefer.html> adresinden alındı
- Güleryüz, M. (2013). *Resmi Geçit*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kayabal, A. (2012, 11 12). *avrupagun.eu*. 11 16, 2015 tarihinde avrupagun.eu: <http://www.avrupagun.eu/pdf/201203-AvrupaGun.pdf> adresinden alındı
- Ötgün, C. (2000, 10 01). Çizgi Dışı Sanatçılar: Anselm Kiefer. *İ.S.K. Aylık Bülten*, s. 97.
- Pamuk, O. (2015, 04 14). *hurriyet.com.tr*. 11 16, 2015 tarihinde hurriyet.com.tr: <http://www.hurriyet.com.tr/orhan-pamuk-anselm-kiefer-in-studyosundagecen-gunum-28708704> adresinden alındı
- Stilez, K., & Selz, P. (1996). *Theories and Documents of Contemporary Art*. London: Universty of California Press.
- Thompson, J. (2014). *Modern Resim Nasıl Okunur* (1 b.). (F. C. Çulcu, Çev.) İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 07.07.2022. tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/kabala> adresinden alındı

Görsel Kaynakçası

Görsel 1- Anselm Kiefer (1945-..) Erişim Tarihi: 08.01.2016

<https://www.lbi.org/wp-content/uploads/2011/11/kiefer.jpg>

Görsel 2 - Anselm Kiefer, Besetzungen (İşgaller) / 1969 Erişim Tarihi: 28.11.2015

<http://1.bp.blogspot.com/BQxtQHZ4ouI/UsaPSNv00SI/AAAAAAAAAvU/tNpdP8d1544/s1600/1972+Anselm+Kiefer+Besetzungen+Occupazioni.jpg>

<http://liman.goodforum.net/t1145-anselm-kiefer-ve-louise-bourgeois>

Görsel 3 - Anselm Kiefer, Germany's Spirituel Heroes / 1973 Erişim Tarihi: 28.11.2015

<https://artitis.files.wordpress.com/2010/11/anselm-kiefer-germanys-spiritual-heroes1.jpg>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kabbala> / Erişim Tarihi: 09.01.2016

Görsel 4 - Anselm Kiefer, Seraphim / 1983. Erişim Tarihi: 28.11.2015

http://annex.guggenheim.org/collections/media/902/84.3216_ph_web.jpg

Görsel 5 – Anselm Kiefer Atölye, Barjac/ Fransa. Erişim Tarihi: 09.01.2016

http://media.coveringmedia.com/media/images/movies/2011/08/07/oycgwg_07tc.jpg

Görsel 6 – Anselm Kiefer, Book / 2001. Erişim Tarihi: 09.01.2016

<http://madamepickwickartblog.com/wp-content/uploads/2011/10/kiefer9.jpg>

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi | *Ege University, Faculty of Letters*
Sanat Tarihi Dergisi | ***Journal of Art History***
ISSN 1300-5707 | e-ISSN 2636-8064
Cilt: 31, Sayı: 2, Ekim 2022 | *Volume: 31, Issue: 2, October 2022*

Sahibi (Owner): Ege Üniv. Edebiyat Fak. adına Dekan (On behalf of Ege Univ. Faculty of Letters, Dean): Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ ♦ Yazı İşleri Müdürü (Managing Director): Doç. Dr. Hasan UÇAR ♦ Editörler (Editors): Dr. Ender ÖZBAY, Prof. Dr. İnci KUYULU ERSOY ♦ Yayın Kurulu (Editorial Board): Prof. Dr. Semra DAŞÇI, Doç. Dr. Lale DOĞER, Doç. Dr. Sevinç GÖK İPEKÇİOĞLU ♦ İngilizce Editörü (English Language Editor): Dr. Öğr. Üyesi Elvan KARAMAN MEZ ♦ Sekreteryaya - Grafik Tasarım/Mizajpaj - Teknik İşler - Strateji - Süreç Yönetimi (Secretariat - Graphic Design/page layout - Technical works - Strategy - process management): Ender ÖZBAY

İnternet Sayfası (Açık Erisim) | Internet Page (Open Access)

DergiPark
AKADEMİK
<https://dergipark.org.tr/std>

Sanat Tarihi Dergisi hakemli, bilimsel bir dergidir; Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.

Journal of Art History is a peer-reviewed, scholarly, periodical journal published biannually, in April and October.

